

Tanja Maljartschuk

ŽABE U MORU

s njemačkoga prevela Stjepanka Pranjković

Da je Petro imao djecu, možda bi ga pitala kako je postao to što je. Djeca vole pitati takve stvari. Idealiziraju posao, sve dok sama ne moraju raditi. Želim postati policajac, zaneseno kažu, ili balerina, ili liječnica, ili astronaut. Nitko ne kaže: Želim postati smetlar. Nijedna učiteljica ne završava svoju nastavu riječima ohrabrenja: Marljivo učite, djeco, da biste mogli postati dobri prodavači božićnih drvaca. Petro je bio i prodavač božićnih drvaca i smetlar. Nije mu se sviđao nijedan od tih dvaju poslova. Prodavati drvca je najgore, osobito ako ih se krijumčari iz Karpata. Biti smetlar bilo bi u redu, smrdi manje nego što se to obično misli, no već su nakon prvoga radnog dana zahtijevali Petrovu putovnicu. Čim je čuo tu riječ, pobjegao je što je brže mogao. Već sedamnaest godina nema putovnicu. Rekli su mu da će bez papira bolje proći s policijom, jer tako, naime, ima mogućnost praviti se da je izbjeglica. Inače će te strpati u zatvor ako te uhvate, Petro, rekli su mu. Zatvori u ovoj zemlji puni su nas, Petro, puni nas, rekli su mu.

Potrgao je svoju putovnicu na sitne komade i jednoga je lijepoga sunčanog nedjeljnog poslijepodneva bacio u Dunav. Pritom je Petro uz smiješak pomislio da će se dio njega na dunavskim valovima vratiti kući. Prije nego što je iz sigurnosnih razloga progutao prvu stranicu putovnice, Petro je još pljunuo u vodu, kao da tako svojom slinom želi zapečatiti taj magični ritual. Potom su mu ostali samo ime i sjećanje. Ime mu je bilo potrebno za mnoge dane koje je prestao brojati, a sjećanje za mnoge noći, tijekom kojih je ostajao budan.

Petro se izgubio među strancima i nitko ga nije tražio, čak ni policija, nitko nije htio znati što se s njim događa. Stari tramvaj s trima stubama za ulaz zamijenjen je suvremenim, dvaput je došlo do razornih poplava. Godine brzo prolaze kada ne cijeniš vlastiti život. Petro je radio ovo i ono, sve dok u nekom trenutku nije dobio priliku mesti u Žabljem parku, koji je pripadao malenom istoimenom dvorcu na sjevernom kraju grada. Vlasnik dvorca nikada nije pitao za njegove papire i plaćao je tjedno u gotovini; nekad manje, nekad više, ovisno o tome kako je bio raspoložen. Nekad bi rekao: Dobro ti ide metenje

parka, Petro, a to bi Petra jako obradovalo. Bio je uzak i tanak poput pruta, metla mu je savršeno pristajala.

Ljeti bi u parku bilo više posjetitelja, a time i više posla, zimi bi još samo vrane lebdjele nad širokim alejama. Tada bi sjedio na klupi i udisao dim ugljena koji se širio parkom jer su neke prostorije dvorca još uvijek grijali na ugljen. Petru je teško padao taj miris. Jednako je tako zimi mirisalo maleno selo iz kojega je došao. Mraz i ugljen. Nekad i orasi, nekad konjska balega.

„Divno“, uzdahnula je stara dama, koja je gotovo svakoga dana unatoč hladnoći šetala parkom. Petro se lupio šakom o prsa i odgovorio: „Duboko u meni je zmaj.“

„Zmaj?“, stara dama začuđeno je podigla gotovo prozirne obrve.

„Već se dugo ne pomiče“, rekao je Petro, „pušta me da vjerujem da je konačno mrtav. Ali u nekom trenutku dogodi se nešto, neka sitnica, kao danas u nosu osjetim neki miris, i već zmaj podigne svojih dvanaest glava i divlja mi po duši i sve opustoši.“

„Divno“, ponovila je stara dama i nastavila svojim putem. Živjela je u veličanstvenoj starogradnji s više stanova odmah prekoputa parka. Kuća u kojoj se Petro rodio, točno u sredini malenoga sela, uvijek je mirisala po hrani, iako se kao malo dijete nikada nije najeo. Horde crnih mrava gmizale su van kroz pukotine u tamnocrveno premazanom drvenom podu. Neki od njih s krilima. Ti su bili osobito nespretni, veliki i ružni, nisu mogli letjeti. Petrov otac poprskao bi mrave petrolejom i rekao da su i ljudi ponekad dobivali takva nepotrebna krila, no preživljavali su samo oni koji su imali jake noge i mogli su brzo pobjeći. Tako je to uradio i sam otac i jednoga ga dana više nije bilo.

Da bi ugasio unutarnji plamen, Petro je navečer za dva eura pedeset kupio dvolitarsku bocu bijeloga vina i polako pio čitavu noć, dok su njegovi cimeri, pet jakih muškaraca iz Bolekhiva, nakon brzinskog uživanja u votki spokojno spavali. Sva petorica radila su u jednom građevinskom poduzeću i morali su biti spremni za pokret još prije izlaska Sunca. Za razliku od Petra nisu uništili svoje putovnice, svaki od njih imao ih je nekoliko. Svaki put, prije nego što bi istekla turistička viza neke šengenske zemlje, muškarci bi se kombijima odvezli nazad u Bolekhiv i dali bi u tamošnjoj putničkoj agenciji izraditi novu vizu u drugoj putovnici. Neki su u Bolekhivu imali žene i djecu, Petro nije imao obitelj. I bojao se napustiti zemlju, iako mu je vozač jednog takvog kombija obećao da ga može neprimjetno prevesti u prtljažniku preko svih granica.

Petro je nosio vreću punu crnog lišća iz prethodne godine, kada mu se opet pridružila stara dama: „Jeste li tu, u Žabljem parku, ikada vidjeli žabe?“ Bio je ožujak i ledeno hladno.

„Ne, nikada, gospođo Grill“, uz žaljenje je priznao Petro, što pak nije rastužilo gospođu Grill.

„Znate li zašto?“ Glas joj je zvučao urotnički. Petro je spustio vreću na svježe pometeno tlo.

„Zašto, gospođo Grill?“

„Zato što sve žive kod mene u kući! Mile životinje!“

Gospođa Grill bila je vrlo, vrlo stara, možda preko devedeset. Stoga se Petro čudio kako je gotovo svakodnevno i bez pomagala uspijevala prijeći put do parka. Bijelo-plava koža njezina okrugla lica nije visjela, već je čvrsto omatala čeljust, bradu i jagodice, kao da želi spriječiti staru damu da nestane iz svojega tijela.

Gospođa Grill namignula je Petru i polako se vukla u smjeru izlaza. „Trebali biste me posjetiti“, još je doviknula, „pa ću vam pokazati svoje žabe.“

Nakon toga nikad više nije došla.

Gospođa Grill nije došla ni kad su prve jetrenke i šafrani u parku prokljali iz zemlje, nikad dosad nije propustila to buđenje prirode. Petro je nakon posla zabrinut pošao do kuće u kojoj je živjela gospođa Grill. Pred ulaznim vratima pronašao je uz mnoga druga imena pored zvona i ono gospođe Grill. Je li vlasnik kuće bio previše lijep da nakon njezine smrti zamijeni pločicu? Petro je pritisnuo zvono i dugo čekao. Iz kuće je izašla jedna Turkinja i sumnjičavo ga motrila. Pred sobom je gurala karirana kolica za kupnju.

„Koga trebate?“, pitala je žena.

„Grill“, zamucio je Petro i gotovo žalio što je uopće došao tu. „Gospođu Grill. Mi smo... Ona je... Ja sam...“

„Vi ste iz službe pomoći u kući?“, susjeda je zakoraknula unazad i pustila ga u kuću. „Molim vas recite svojem šefu da to više ne može tako. Gospođa Grill sasvim je luda i opasnost za čitavu kuću!“

Petro se brzo uspeo stubama i zavidno zaključio da Turkinja govori njemački mnogo bolje od njega.

Zaustavio se na trećem katu. Gospođa Grill već je čekala na pragu i ljubazno mu se osmjehivala. Osušena, pognuta, u bijeloj bluzi s mrljama i preširokim kućnim hlačama izgledala je poput poremećena duha. Tanke usne našminkala je vatrenom crvenom.

„Uđi“, veselo je rekla.

„Kako ste, gospođo Grill?“

Petro je ušao u stan, koji je bio velik i zagušljiv, ali dobro pospremljen, staromodno namješten, pod su prekrivali tepisi s uzorcima. U stalku za kišobrane bili su kišobrani čije su ručke, žbice i vrhovi bili drveni, vjerojatni stari koliko i sama gospođa Grill. Petro se izuo.

„Propustili ste cvjetanje jetrenki u Žabljem parku“, rekao je.

„Nisam imala volje za to“, odgovorila je gospođa Grill. „Pozvala sam te jer ti želim nešto reći, inače ti ne bih smetala, ta odavno se nismo vidjeli, Hans.“

Polako je krenula hodnikom i pozvala Petra da je slijedi. Pritom je upozorila: „Oprez, nemoj zgnječiti žabe! Plahe su, ali ponekad dospiju pod noge.“

Petro je promrmljao da će biti oprezan.

Gospođa Grill otišla je u spavaću sobu i sjela na krevet.

„Sjedni“, rekla je. „Vidiš, nisam dirala tvoju polovicu.“

Druga polovica bračnog kreveta bila je zajedno s dekom i dvama jastucima pažljivo prekrivena ljubičastim čipkastim prekrivačem. Brdašce je nalikovalo grobu.

Crveno obojene usne svijetlile su u sutonu. Dnevno svjetlo sa svakim se trenutkom sve više gubilo i brisalo godine, prigušivalo demenciju gospođe Grill, njezine preširoke sive kućne hlače, njezinu bijelu bluzu s mrljama od rajčice. Sada je bila žena izvan vremena, koja je milovala Petrovu ruku i jedva čujno mu šaptala na uho: „Možda bismo mogli ponovno početi, Hans?“

Petro se ukočio. Tu je rečenicu već jednom rekao, na što se njegova nekadašnja susjeda, lijepa Natalka – no dobro, nije bila zaista lijepa –, samo smijuljila i zatresla bujne grudi. Mršav, šutljiv mladić i okrugla, prpošna djevojka, koja bi najradije dan i noć plesala pred drugim mladićima u seoskom domu kulture – nisu bili jedno za drugo. Ili jesu? Danas bi Natalka dala da je se ljubi, sama bi skinula grudnjak, a sutra bi odbila Petra i rekla: „Bože, koliko si dosadan.“ Kad bi subotom plesala u domu kulture, podrhtavanje drvena poda nadjačavalo bi glazbu. Natalka je mogla postati sedmobojka, toliku je snagu imala. Uz nju se Petro osjećao sigurno, uz nju je bio nitko.

„Hans?“

Gospođa Grill prešla je rukavima bluze preko usana. Mrlje ipak nisu bile od rajčice. „Znaš što?“, rekla je. „Ne idem više u park, tamo mi je premalo prirode. Kod kuće imam biotop.“ Rukom je široko zamahnula. „Posebno mi se sviđaju mahovine i lišajevi. Pogledaj kako lijepo rastu po fotografijama, zrcalu i zidovima. Vretenca zuje, žabe krekeću, tako smirujuće.“

Gospođa Grill pljesnula je dlanovima. Petro je brzo ustao i ogledao se po stanu. Stara dama slijedila ga je posvuda. Hladnjak je bio prazan, osim više pakiranja maslaca i nekoliko otvorenih, već pljesnivih jogurta. U zamrzivaču je bilo još maslaca.

„Što jedete, gospođo Grill?“

Slegnula je šiljastim ramenima.

„Imate li rodbine?“

Tad je gospođa Grill ljutito uzviknula: „Zar se više ne sjećaš moje nećakinje? Ta se draga djevojka pretvorila u debelu, zlu vješticu, kažem ti.“

U hodniku je visio papirić s telefonskim brojem i napomenom: „Nazvati u hitnom slučaju! Susi“. Petro je pregledao sve ladice i pronašao izlizan zeleni novčanik s pedeset eura. Uzeo je novac, na trenutak razmislio i vratio novčanicu od deset eura. Gospođa Grill promatrala je njegove radnje, no nije ništa rekla. Kada je malo kasnije silazio niz stubište, stajala je na pragu stana i smješkala se.

Petro se pitao je li i njegova majka u starosti viđala stvari. Jesu li crni mravi i dalje gmizali iz pukotina u podu? Malo prije njegova bijega šesnaestogodišnja klizačica na ledu Oksana Bajul dobila je zlatnu medalju na Olimpijadi u Lillehammeru. Odmah je iselila u SAD, pa su je svi glasno osuđivali, ali potajno bi se svi rado bili mijenjali s njom. Stići u inozemstvo značilo je da je osoba iznimno pametna i da je imala veliku sreću. Petro je pronašao mogućnost otići u Slovačku brati jagode. Kroz prljavi prozor bijeloga kombija vidio je svoje zemljake kako pale preostale snopove kukuruzovine na zemljištima, svaki velik poput vigvama. Golemi stupovi dima sezali su do neba, a lica seljaka bila su tamnocrvena od vrućine. Odmah poslije granice vozač je promijenio planove. Petro je već slutio da nitko u ožujku ne bere jagode, ali to mu je bilo svejedno. Mislio je samo: „Jesam li još uvijek dosadan, kurvo?“

Sedamnaest godina kasnije Petro je još jednom pio vino do ranoga jutra, dok su njegovi cimeri, petorica jakih muškaraca, spokojno spavali. Jedan od njih morao je uskoro poći u Bolekhiv jer mu je viza ubrzo istjecala.

„Kolja“, rekao mu je Petro za doručkom, „učini mi uslugu, Bolekhiv nije daleko. Možeš li otići do kuće u kojoj sam rođen? Nitko više ne živi tamo, samo da pogledaš, možda možeš napraviti nekoliko fotki mobitelom.“

Kolja je obećao da hoće.

„Hans?“, gospođa Grill smješkala se zamamno, tanke usne crveno našminkane. „Pazi na žabe.“

Petro je otišao u kuhinju i napunio joj hladnjak mlijekom, sirom i kobasicom. Kruh i litru soka od jabuke ostavio je na stolu. Zatim je skuhao juhu s mnogo cikle i kupusa. Takvu mu je juhu uvijek kuhala majka, nije mu se sviđala. Gospođa Grill revno je jela i ustobrbaljalo:

„Znaš što bih voljela znati?“

„Ne, što, gospođo Grill?“

Petro je oprao posuđe, vilica i nož pocrnjeli su s vremenom. Njegova je majka posuđe uvijek čistila sodom, čaše koprivom, izbjegavala je jake kemikalije. Što bi rekla, da joj je ispričao, da ljudi ovdje uopće više ne poznaju prirodne načine? Ovdje nisu znali ni kako izgleda krumpir koji su nagrizli rovcii. Petrova majka uvijek bi hitro oštirim nožem izrezala rupičasta mjesta.

„Zanimalo bi me“, zamišljeno je nastavila gospođa Grill, „mogu li žabe živjeti i u moru.“

Petro je kratko razmislio i odgovorio da je more vjerojatno preveliko za žabe.

„Točno“, rekla je gospođa Grill i odmah opet sve zaboravila. Sljedeći tjedan pitala je Petra istu stvar, a potom još jednom, kad su na uskrсну nedjelju zajedno tražili jaja. Iako ih Petro nije sakrio – ta tradicija bila mu je strana, u njegovu selu umjesto toga ljudi su jeli mnogo kobasice i u kolu plesali oko crkve –, iako Petro, dakle, nije sakrio uskrсна jaja, gospođa Grill u dnevnom je boravku ipak pronašla jedno. Tko zna kolike je godine provelo ispod kauča.

Gospođa Grill bosa je hodala po stanu, čuo je kako joj nokti na zgrčenim prstima stružu po podu. Petro je stavio njezina stopala u plastičnu posudu s vrućom vodom, dodao nekoliko kapi gela za tuširanje i čekao da nokti omekšaju. Tako je to radila i njegova majka. Tvrdila je da joj nokti na nogama rastu neobično brzo.

„Moram priznati, Hans“, rekla je gospođa Grill, „kad si me prevario s drugom ženom i otišao, bila sam slomljena. Nikada ti nisam oprostila. Ali jednu stvar ne znaš, Hans. I ja sam imala aferu!“ Oči su joj nakratko zasjale od zloradosti. „S mojim radnim kolegom, gospodinom Tratschekom.“

Mlada, atraktivna gospođa Grill gledala je Petra s fotografija na zidu. On je ne bi nikada prevario s drugom. Stavio je jednu bluzu, koja je bila baš jako zaprljana, u ruksak, dlanovi su mu gorjeli od nježnosti. „Sutra ću kupiti novu bluzu, gospođo Grill“, obećao je Petro.

U tom trenu zapištao je mobitel. „Stojim pred tvojom kućom, Petro“, pisao je Kolja, „i sve je u redu, osim što se jedan bočni zid urušio. Sada je tamo velika rupa, sve je ukradeno, osim ikona. Nećeš više moći prodati kuću.“

Petro je sjeo na klupu za garderobu pored stalka za kišobrane, ruksak mu je pao na pod. Unutarnji zmaj razjapio je svih dvanaest gubica i bljuvao svom snagom, pakleni plamen navro je iz njegova ždrijela. Mobitel je ponovno zapištao. Kolja je pisao: „Susjeda Natalka, inače baš ljubazna žena, pobrinula se za pokop tvoje majke, jako je ljuta na tebe.“ Petro je tiho plakao, bez suza, nije htio uplašiti gospođu Grill. No ona mu se približila i pritisnula Petrovu glavu o gornji dio svojega tijela. Njezina hrapava ruka mazila ga je po glavi, vretenca su zujala, žabe kreketale.

Odjednom su začuli ključ u bravi. Vrata stana naglo su se otvorila.

„Pa to je odvratno!“

Ušle su dvije žene – Turkinja i neka nepoznata s dvama borbenim psima na povodcu. Obje žene zaskočile su Petra i udarale ga po leđima. Psi su lajali. Petro se nije branio. Vidio je da je za ženama došao policajac.

„Tko ste vi?“, strogo je upitao policajac i pokušao smiriti žene.

„Perverznojak, eto tko!“, vikala je mlada. „On je tetku... O Bože, ne mogu to podnijeti. Tetka ima osamdeset i sedam godina!“

Istresla je Petrov ruksak i otkrila zaprljanu bluzu. „Pogledajte samo što je sakrio u torbu! Perverznojak!“

Petro je zatvorio oči, znao je što slijedi. Policajac će ga pitati za putovnicu, a Petro će odgovoriti da ju je pojeo. Da je samo sjena na pogrešnu mjestu, nalet vjetra, koji je činio da ambalaža čokoladnih prutića vijori po Žabljem parku. Onaj, koji je nitko, konačno mora kući, gospodine policajče.

Gospođa Grill požurila je do otvorenoga prozora.

„More se približava“, uplašeno je šapnula, „uskoro će biti tu, trebala bih zatvoriti sve prozore, inače će moje žabe umrijeti. Žabe ne žive u moru.“

„Imate li svoju osobnu iskaznicu sa sobom?“, pitao je policajac.

„Gospođu Grill“, rekao je Petro, „molim vas, ostavite prozor otvoren.“